

Hilda Agostini Banús

(Tarragona, 1890 - París (França), 1976)

Filla de Luigi Agostini, empresari i agent consular nord-americà d'origen italià i de confessió protestant, i de Maria Banús, una catalana tarragonina catòlica que va adoptar la religió del seu marit i així ho va fer la seva descendència. La seva història escapa de les biografies de les mestres exiliades, especialment pel seu àmbit de treball i el seu esperit humà i espiritual, lligat al protestantisme i la maçoneria, dues institucions altament perseguides a Espanya.

Hilda assistí a l'escola evangèlica de Reus i es va examinar a l'institut de Tarragona per obtenir el batxillerat. Amb la mort del seu pare es va establir a Barcelona. Va estudiar a l'Escola Normal Superior. Va exercir de mestra a les escoles del Districte VI, un centre d'avantguarda destinat a nois. El 1922 va passar a l'escola municipal La Farigola de Vallcarca. Ja en anys republicans, va deixar l'escola per obrir nous camins escolars a Barcelona.

El 1933 es va matricular al curs de professors de català promogut pel Consell de Cultura de la Generalitat. El mateix any va assistir al XVIII Curs Montessori, becat per l'ajuntament. Varen ser anys molt moguts. El maig del 1934 va canviar la plaça de parvulista a La Farigola per la de professora a l'escola Ignasi Iglesias, un centre a Sant Andreu del Palomar, tot mantenint la feina de professora als cursos preparatoris de l'Escola del Treball. Una permuta de l'escola Ignasi Iglesias li va permetre treballar de professora de cultura general a l'escola de Nenes i de Formació Domèstica.

A part de la feina docent, participava en associacions com el *Lyceum Club*, un centre feminista de debats culturals, i en cercles lliurepensadors. L'interès pel laïcisme la va portar al *Instituto Laico Benéfico* de Catalunya, allà va coincidir amb la mestra Nativitat Yarza, que el 1934 es va convertir en la primera alcaldessa d'Espanya elegida per sufragi popular. La pedagogia de Hilda es pot resumir en dues paraules: laica i renovadora.

Durant els anys de guerra, les lògies maçòniques no escatimaren esforços per actuar benèficament amb els infants i als hospitals, en coordinació amb l'ajuda dels germans de l'estranger. Lliurepensadors i maçons de renom reclamaven la participació de les dones en la política, proposta que no era acceptada per sectors de germans. De totes maneres, la veu de les dones es va fer sentir. L'actuació de la Hilda va fer forat en els mitjans escrits tarragonins i en actes de partit a Barcelona.

El mes d'octubre del 1936, ja en guerra, va abandonar la militància al Partit Republicà Radical Socialista (PRRS) per incorporar-se al Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), on va desenvolupar una intensa activitat.

Durant els anys de guerra va participar activament en molts mítings i conferències per diferents poblacions de Catalunya. No va ser l'única mestra. El 1937 va ser nomenada directora de l'escola municipal Montessori La Casa dels Nens, càrrec que va mantenir fins el moment d'exiliar-se, el 5 de febrer de 1939. Hilda era una dona madura que treballava tota la setmana a l'escola i aprofitava els vespres i els caps de setmana per fer propaganda.

El 24 de gener del 1939 Barcelona és ocupada pels franquistes. Marxen cap a Figueres per un camí ocupat de persones camí de l'exili mentre les bombes anaven assassinant la població civil. Hilda i el seu marit no varen passar a França fins el 5 de febrer. Ell va ser internat al camp de Barcarès; ella va poder arribar fins a Perpinyà, on va trobar l'ajuda de la comunitat protestant, va rebre roba dels quàquers i la documentació que li va permetre arribar fins a Marsella.

Amb l'ajuda de la comunitat evangèlica, trauran el seu marit del camp de concentració. Ella per la seva part tindrà feina amb l'ajuda dels maçons. A França, Hilda reprendrà l'activitat política, afiliant-se a Izquierda Republicana, i participarà en diversos actes de caire polític i també en actes culturals com els Jocs Florals de Montpeller el 1946, on guanyà un premi. Aquell mateix any es traslladaren a París per treballar al CIMADE (*Comité Inter-Mouvements Auprès Des Évacués*), organització protestant d'ajuda als refugiats els primers anys, especialment espanyols.

Va morir el 6 de setembre de 1976 a Bondy, Seine, als afores de París. El seu marit va guardar la documentació que, a la seva mort, va passar a mans de la neboda, Teresa Agostini, que és qui la va fer arribar a les autores del llibre.

Salomó Marquès i Sureda

Text elaborat per a l'exposició "De la República a l'exili: els camins de les mestres" a la Biblioteca del Campus Barri Vell de la Universitat de Girona del 07/03/2023 al 23/06/2023.

Més informació a DUGiDocs: <https://dugi-doc.udg.edu/handle/10256/22658>